

PB-PP
BELGIE(N)-BELGIQUE

Sint-Guthago Tijdingen

Maandelijks ledenblad van de
Geschied- en Heemkundige Kring

Sint-Guthago

Nr. 510

P209467

februari 2020

Lidmaatschapsbijdrage België : 21 euro op rekening : IBAN BE82 8601 0615 5768;
BIC code: SPAABE22 (Centea). Lidmaatschapsbijdrage buitenland : 27 euro.
Uitgever : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke-Heist
Postkantoor van afgifte: 8300 Knokke-Heist 1

Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago

Werkgebied : de Zwinstreek

Lid van Heemkunde West-Vlaanderen vzw

Maatschappelijke zetel : Fons Theerens, Jan Devischstraat 109,
8300 Knokke-Heist

Correspondentieadres : Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke

Het Bestuur :

Erevoorzitters :

François baron van der Elst, Spegelsweg 2, 8340 Oostkerke

Eric Huys*, Vierscharestraat 31, 8340 Vijvekappelle, tel (050) 361877

eric.huys@skynet.be

Voorzitster :

Caroline Terryn, Kasteelstraat 69, 8340 Moerkerke, tel 050 500651

caroline.terryn@telenet.be

Ondervoorzitter, samenstelling St. Guthago Tijdingen en kringarchivaris :

Marc De Meester*, Waterstraat 2d, 8300 Westkapelle, tel (050) 627486

de.meester.marc@skynet.be

Secretaris :

Fons Theerens*, Jan Devischstraat 109, 8300 Knokke, tel (050) 625309

fons.theerens@knokke-heist.be

Penningmeesteres :

Nicole Vanden Weghe, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

Hoofdredacteur Rond de Poldertorens :

Noël Geirnaert*, Hugo Verrieststraat 5, 8000 Brugge, tel. (050) 336940

famgeirnaert@skynet.be

Verantwoordelijke abonnementen :

Marie Madeleine Rosseneu, Kastanjendreef 14, 8300 Knokke, tel(050)600552

Leden :

Karel Aernoudts, Koudekerkelaan 18, 8301 Heist, tel (050) 512352

Etienne Decaluwé, Keuvelhoekstraat 54, 8300 Knokke, (050) 601023

etienne.decaluwe@gmail.com

Bieke Hillewaert*, Vulderstraat 88, 8000 Brugge, tel (050) 311234

Thomas Hoeberigs, Knokkestraat 154, 8301 Heist, tel 0474 597158

thomas.hoeberigs@knokke-heist.be

Jan Hutsebaut, Berg 59, 9950 Waarschoot; jan.hutsebaut@damme.be

Jan Kamoen*, Vissersstraat 22, 8340 Moerkerke, tel (050) 500180

jankamoen@skynet.be

Jan Tilleman, Kleine Molenstraat 1A, 8380 Dudzele, tel 050 604135

jan.tilleman@telenet.be

Dirk Vancraeynest, Leopold I Laan 97, 8000 Brugge, tel. 0468309002

dirk.vancraeynest@gmail.com

* Zijn tevens lid van de redactieraad Rond de Poldertorens en St.-Guthago Tijdingen

Lezing "Drie generaties leraars in de twintigste eeuw"

door Marc Wildemeersch

Wanneer : zondag 23 februari 2020 om 10 u.

Waar : Museum Sincfala, Pannenstraat 140 in Heist.

Parkeergelegenheid: op de speelplaats van de gemeentelijke basisschool Het Anker (bereikbaar via de Felix Timmermansstraat).

Marc Wildemeersch komt ons over drie generaties onderwijs vertellen. Zijn verhaal start in 1888 in Koolkerke, bij de geboorte van zijn grootvader Alfons en eindigt in Knokke-Heist net voor het einde van de twintigste eeuw toen zijn vader Laurent stierf. Marc zelf geeft al 38 jaar les, eerst in Blankenberge dan in Heist.

De spreker doorspekt zijn verhaal van meer dan 100 jaar onderwijs met grote en kleine feiten uit de lokale en mondiale geschiedenis. Hij illustreert dit rijkelijk met getuigenissen, foto's en stukken in handschrift uit eigen archief. Herinnert u zich nog het stof van de buizenstoof, het krassen van de griffel op de lei, 'toppen' of 'pekkelen' op de speelplaats of de harde hand of regel van de onderwijzer?

In de tweede helft van de jaren 1960 deden nieuwe pedagogische technieken hun intrede. Vooraan in de klas stonden minder en minder priesters en nonnen, en geleidelijk ook meer vrouwen. Lei en griffel werden vervangen door pen en inktpot en de lijfstraffen door praten en strafwerk.

Marc Wildemeersch eindigt zijn verhaal met een beschouwing over het onderwijs vandaag.

Verlag van de lezing "Westkapelle, een baken in de Zwinstreek" door Jan Bode op 24 november 2019

Op zondagmorgen 24 november 2019 mochten we 65 aanwezigen verwelkomen voor de lezing "Westkapelle, een baken in de Zwinstreek" en de spreker, Jan Bode, inleiden.

Op 26 maart 2013 gebeurde het onverwachte: de kerk van Westkapelle stond in brand. Een gebeurtenis die ook het nationale nieuws op TV haalde. Iets gelijkaardigs gebeurde dit voorjaar ook in Parijs: de brand van de Notre-Dame, ook ten gevolge van werkzaamheden en eveneens ook in de Goede Week. Het verloop van de gebeurtenissen op 26 maart 2013 is beschreven door pastoor Jan Lavaert in ons tijdschrift Rond de Poldertorens, jaargang 55, nr. 3 (2013). Jan Lavaert was ook bestuurslid van onze Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago, en is ons helaas ontfallen op 21 juni 2018.

Er zijn in Rond de Poldertorens in de loop der jaren heel wat artikels over Westkapelle verschenen, waarvan een aantal werden geschreven door Jan Lavaert. Reeds in 1953 verscheen er al een speciaal Westkapelle nummer van 80 blz. van de hand van Juliaan Opdedrinck. De meest recente artikels zijn verschenen in 2013 (verslag van de brand, de geschiedenis van de kerk en de inventaris van de kerk na de brand) en in 2015 (over de Livinusverering- en ommegang in Westkapelle).

Jan Bode is van heel nabij betrokken bij alles wat met de Sint-Niklaaskerk in Westkapelle te maken heeft. Hij is namelijk de voorzitter van de Kerkfabriek van Westkapelle en is tevens ook aspirant historische gids.

Jan Bode begon zijn lezing bij het begin van onze jaartelling. In het jaar 0 werd de streek rond Westkapelle bewoond door de Menapiërs.

De streek werd volgens de overlevering gekerstend door Ierse zendelingen. Sint-Livinus, van wie er kapelletjes rond de kerk in Westkapelle staan, wordt gesitueerd rond ongeveer 580 tot 657. De heilige Eligius (590-660), die raadsman was van de Frankische koning Dagobert I, richtte zich ook op de Ierse kerstening van de bewoners langs onze kust. En dan was er natuurlijk ook nog Sint-Guthago die vanuit Ierland naar hier kwam en in Oostkerke begraven zou zijn.

De oudste parochies in de streek waren Snellegem en Sijsele (omstreeks het jaar 800). Sijsele lag aan de grondslag van Oostkerke. Vanuit Sijsele, dat in de zandstreek lag, kwam men met schapen eerst naar Oostkerke en dan verder naar Westkapelle. Later bouwde men een hutje op een terp en dit werd het eerste boerderijtje. Nadien kwam er een kapel die afhing van Oostkerke en later een kerk werd. Oostkerke telde vier kapellen: Wulpen, Lapscheure, Moerkerke en Westkapelle. De eerste vermelding van deze laatste, "Waescapelle", dateert van 1110. "Waes" betekent drassige of moerasgrond. In 1235 werd de kapel "te waze" een

parochiekerk. De kerktoren was een baken voor de schippers om naar Damme te varen.

Westkapelle is ontstaan uit Oostkerke omstreeks 1040 met de bouw van de eerste romaanse kapel. In 1250 werd een gotische kerk gebouwd. In 2018 werden er bij opgravingen resten van een heel oude muur gevonden met stenen uit de 13de eeuw. Dit leidde tot het inzicht dat het kerkgebouw er in de 13de eeuw anders zou hebben uitgezien dan dat men eerst had gedacht. Bij de opgravingen werden er ook skeletten, gespen en stukken van kleding aangetroffen. Alle skeletten lagen in houten kisten.

In 1404 vond de “Elisabethsvloed” plaats waardoor er zout water op de akkers stroomde, met als gevolg onvruchtbare grond, armoede en honger. In 1405 werd de Graaf Jansdijk aangelegd.

In 1405 kwam er tijdens de Honderdjarige Oorlog een aanval van de Engelsen. Op 24 mei mislukte een aanval op Sluis en werd de kerktoren van Westkapelle dan maar door de Engelsen uit woede vernietigd. De toren werd herbouwd met geld van het Brugse Vrije, Ieper, Gent en 11 kleinere steden.

De kerk van Westkapelle is een beschermd monument. De bouwrichting is oost–west. Tot de 17de eeuw werden notabelen binnenin de kerk begraven, hoe voornamer of rijker men was, hoe dichterbij het altaar. Na een tijd gaf dit een kwalijke geur. Vandaar komt de uitdrukking “stinkend rijk”. De graven onder de vloer werden bij de eerder vermelde opgravingen teruggevonden. Het gebruik van wierook diende om de lichaamsgeuren van de kerkgangers en de lijkgeur van de begraven notabelen te maskeren.

Tot 1875 stonden er geen stoelen in de kerk.

De kerk werd in steen gebouwd in een periode dat de meeste huizen nog van leem of hout waren, behalve deze van de rijke personen, vandaar de uitdrukking “steenrijk”.

De kerk had ook te lijden onder de Beeldenstorm, die plaatsvond vanaf 1572. De Watergeuzen kwamen vanuit Vlissingen en maakten de streek onveilig. In 1577 werd de kerk door hen ernstig vernield. De Watergeuzen hielden ook moordende rooftochten, waardoor er veel armoede in de streek was. De invloed hiervan was te zien aan de opgegraven skeletten.

Westkapelle lag tijdens de Tachtigjarige Oorlog midden in het frontgebied. Het leven daarin was hard: er diende oorlogstaks betaald te worden en paarden werden opgeëist, evenals eten en drinken. De beschadigde kerk werd niet meer volledig opgebouwd.

In 1905 werd het vroegere barokinterieur vervangen door een neogotiek interieur.

De kerk bevatte enkele relieken. In het altaar zat een reliek van Sint-Niklaas ingemetseld. In 1640 kreeg men bij de verering van de reliek een aflaat van 40 dagen. De reliek is bij de brand van de kerk in 2013 opgebrand. Er werd nu voor de heropgebouwde kerk een nieuwe reliek van Sint-Niklaas verkregen via het bisdom.

Jan Bode had het ook over de verhalen en legenden van Sint-Niklaas. Eén ervan was het verhaal over een verarmde edelman met drie dochters. Sint-Niklaas gooide geldbeugels door het raam zodat de dochters geen oneerbare daden moesten stellen om te

overleven. Deze geldbeugels (bollen) werden dan later de mandarijnen die Sinterklaas uitdeelde aan de kinderen en ook de traditie van snoep of speelgoed door het raam te gooien komt van dit verhaal.

In 1648 werd de Vrede van Munster getekend waardoor de streek terug vrede en rust kende. Pastoor Jennyn kocht in de 17de eeuw een biechtstoel voor de kerk. In 1654 werd het dorp van Westkapelle geteisterd door een grote brand en in 1675 brandde de torenspits van de kerk af na een blikseminslag. Er was op dat moment te weinig geld voorhanden om de toren te herstellen. Er heeft trouwens nooit een vuur gebrand op de kerktoren. 's Nachts vaarden er immers geen schepen. Dit was te gevaarlijk.

In de kerk bevond zich het schilderij "O.L.V. ten hemelopneming" uit 1768 van de hand van Antonius Suweyns, een kopie naar een schilderij van Rubens.

Tijdens de Franse Revolutie werd de kerk verzegeld. Pastoors moesten een eed van trouw aan de Franse Republiek afleggen. Pastoor De Neve van Westkapelle weigerde om die eed af te leggen en dook onder. Hij deed toen in het geheim missen in schuren bij boeren. Op 10 maart 1799 werd hij door één van de parochianen verraden en gearresteerd. Hij werd verbannen naar Cayenne in Frans Guyana, maar kon daar ontsnappen. Onderweg tijdens zijn vlucht is hij overleden. De latere pastoor Vervisch werd ook gevangen gezet, maar werd later onder Napoleon vrijgelaten.

In 1902 waren er plannen om de kerk te restaureren onder impuls van de dynamische pastoor Lagace en architect Alphonse Depauw. De Flou had de oude plannen van de kerk ontdekt in het archief in Ieper. In 1908 werd de kerk gerestaureerd en uitgebreid. De torenspits werd toen ook hersteld naar het oorspronkelijke uitzicht in 1409-1412. Veel mooie barokelementen werden bij die restauratie verwijderd. Voor de restauratie werden moefen gebruikt. De stenen kwamen uit Nieuwpoort. Nu bij de huidige heropbouw van de kerk kwamen ze uit Maastricht om gelijkaardige stenen te kunnen gebruiken.

Kerkklokken werden tijdens de Tweede Wereldoorlog opgeëist door de Duitsers. De Westkapellenaars haalden de klokken echter uit de kerk en begroeven ze in de grond. Na de oorlog werden ze dan terug opgegraven en weer opgehangen in de toren. De klokken werden vernield tijdens de brand van 2013. Er werden nu drie nieuwe klokken gegoten. Ze kregen de namen “Jan”, naar pastoor Jan Lavaert, (met de do-klank), “Sint-Niklaas” (de grote klok, met de la-klank) en “Marie-Jozef”, de gecombineerde naam van de twee vroegere klokken (met de re-klank).

Op 26 maart 2013 was er in de kerk een behandeling tegen houtzwam bezig. Alles was ingepakt. Een deel van het hout en stenen moest weggenomen worden. Er werd op die dag echter niet gewerkt volgens de gemaakte afspraken. Bij het branden van de roofing stond er te veel wind en het gevolg was een zware brand. De brand was zo hevig dat de luiken van de huizen rechtover de

kerk smolten en dat een boom in de tuin van het café er rechtover begon te roken. Al het brons in de kerk was gesmolten. De temperatuur binnenin de kerk liep op tot tegen de 1500 °C.

Voor de heropbouw van de kerk werden er een jaar na de brand testen gedaan op de geteisterde bakstenen.

De nieuw heropgebouwde kerk bevat nu een sacrale ruimte en een niet-sacraal deel. Dit laatste is een multifunctionele ruimte met een uitschuifbare tribune. Er is ook een vergaderzaal op een bovenverdieping.

Er zijn nu nieuwe en andere brandglazen in de kerk. Het laten namaken van de lood-in-glasramen zoals ze oorspronkelijk waren, was een veel te dure zaak.

De vloer uit 1905 werd uitgebroken en eronder werd een oudere vloer in Duinkerkse tegels aangetroffen. Deze tegels werden gebruikt voor in het koor.

Jan Bode toonde verschillende foto's van de recente restauratiewerken. In de sacrale ruimte werd een "harde" restauratie uitgevoerd, zoals het in de middeleeuwen eruit zag. Het niet-sacrale gedeelte werd in een modernere stijl ingericht. De torenspits is in staal, met gaatjes en ledverlichting erin. Er is maar één beeld in de kerk: een gotisch Mariabeeld in het koor.

Na deze interessante en boeiend gebrachte lezing over de geschiedenis van Westkapelle en haar kerk werd er naar goede traditie een drankje aangeboden door Museum Sincfala.

Marc De Meester
Foto's: Etienne Decaluwé

Nacht van de geschiedenis in Westkapelle

Dinsdag 17 maart 2020 om 20.00 u
In de Polyvalente Zaal Kerk Westkapelle
Thema: "Buren"

Dr. Adrie M.J. de Kraker komt vertellen hoe de Vlamingen en de Zeeuws-Vlamingen burenen geworden zijn, vooral tijdens de 80-jarige oorlog (1568 – 1648). Hij is historicus en geograaf. Sinds 1978 doet hij onderzoek naar landschapsontwikkeling en geschiedenis van

Zeeuws-Vlaanderen. Hij publiceerde daarover veel boeken en artikelen. In 2017 verscheen van hem “Landschap en bewoning van Zeeuws-Vlaanderen”.

Hij is verder gespecialiseerd in de geschiedenis van de waterstaat, cultuurlandschappen van Nederland en klimaatgeschiedenis. Hij was van 2003 tot 2015 werkzaam aan de VU, waar hij de geschiedenis van de Nederlandse cultuurlandschappen heeft gedoceerd. Hij is sinds 2013 voorzitter van de Stuurgroep 1992 (Heemkringen binnen de Vier Ambachten).

Prijs: 5,00 €, 3,00 € met Davidsfonds (DF)-cultuurkaart of DF-vriendenkaart.

Organisatie en afdelingsactiviteit: DF Westkapelle.

Recente publicatie

Onze 111 jaar. Drie generaties Brugse leraars in de twintigste eeuw

Auteur: Marc Wildemeersch

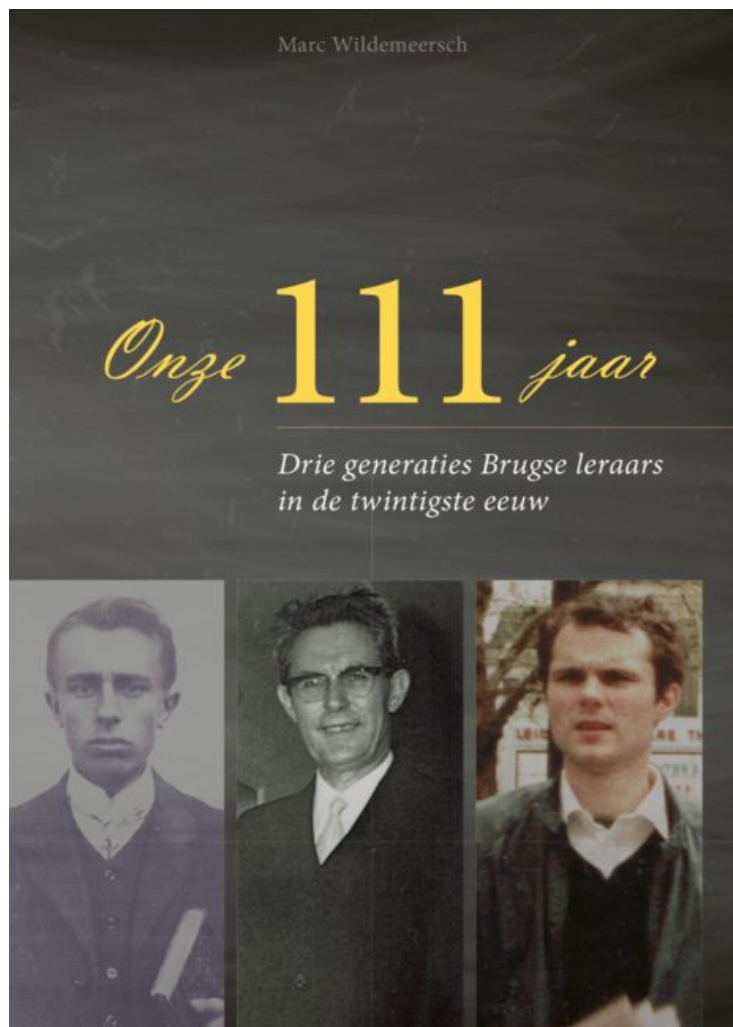
Nergens zie je de maatschappelijke normen en waarden zo duidelijk verschuiven als in het onderwijs. Wie herinnert zich nog het stof van de buizenstoof, het krassen van de griffel op de lei, ‘toppen’ of ‘pekkelen’ op de speelplaats of de harde hand van de onderwijzer? Of misschien ben je jonger en schreef je met een balpen, verzamelde je stickers, moest je vooral begrijpen en minder van buiten leren, en geloofde je leraar eerder in een pedagogisch verantwoordgesprek na de les dan in hopen strafwerk?

In “Onze 111 jaar” schetst Marc Wildemeersch de boeiende periode van de twintigste eeuw via unieke verhalen uit het erfgoed

van drie Brugse leraars. Het verhaal start in 1888 in Koolkerke, bij de geboorte van zijn grootvader Alfons, en eindigt in 1999, het sterfjaar van zijn vader Laurent. De auteur neemt je die generaties lang mee, van het bekrompen begin van de vorige eeuw via de beide wereldoorlogen, de Schoolstrijd, de wilde jaren zestig en de kater die erop volgde, tot aan de drempel van het internettijdperk. Hij illustreert zijn panoramisch overzicht rijkelijk met boeiende mondelinge getuigenissen, foto's en handgeschreven stukken uit zijn eigen archief.

Het boek is een must voor iedereen die de onderwijswereld een warm hart toedraagt, maar spreekt ook een breder publiek aan. De auteur doorspekt zijn verhaal met grote en kleine feiten uit de lokale en mondiale geschiedenis.

Het boek geeft een tijdsbeeld van deze streek met nadruk op het onderwijs in Zeebrugge, Blankenberge en zeker ook Heist.

Marc Wildemeersch geeft al 38 jaar les, eerst in Blankenberge, daarna in Heist. Hij schreef eerder historische fictie en non-fictie. Zijn biografie over Georges Kopp, de commandant van George Orwell, kende een succesvolle Engelse vertaling.

“Onze 111 jaar. Drie generaties Brugse leraars in de twintigste eeuw” telt 208 pagina’s en is te koop via www.skribis.be of via boekhandel Raaklijn te Brugge.

ISBN: 9789492944535

Raakvlak stelt de landschaps-reconstructiekaarten online beschikbaar

Omdat Raakvlak archeologisch en historisch onderzoek in het Brugs Ommeland wil stimuleren, stelt zij de landschaps-reconstructiekaarten gepubliceerd in “Op het Raakvlak van Twee Landschappen” voor iedereen beschikbaar. De kaarten zijn gebaseerd op het meest recente archeologische, geologische en bodemkundige onderzoek, maar stellen geen exacte realiteit voor: dit zijn en blijven theoretische modellen. De opeenvolgende kaarten evoceren de evolutie die het Brugs Ommeland en in het bijzonder de oostelijke kustpolders doormaken van het middenpaleolithicum tot en met de laat-Romeinse periode.

Op de kaarten staan de belangrijkste landschappelijke elementen in het Brugs Ommeland afgebeeld: de Zandrug, rivierenstelsels, geulen, veenmoerassen en de duinengordels. Deze informatie wordt aangevuld met het gekende Romeins wegennet. De kaarten zijn niet finaal, maar een work-in-progress. Indien men opmerkingen of verbeteringen heeft, mag men dit altijd laten weten aan Raakvlak

In totaal worden acht kaarten beschikbaar gesteld op de website <https://raakvlak.be/2020/02/07/landschapsreconstructiekaarten/>. Deze kaarten zijn – mits de correcte verwijzing – vrij te gebruiken.

De kaarten:

- het midden Paleolithicum (300.00 tot 40.000 jaar geleden)
- het laat Paleolithicum (40.000 tot 12.000 jaar geleden)
- het Mesolithicum (12.000 jaar geleden tot 5.000 jaar voor Christus)
- het Neolithicum (5.000 tot 3.500 jaar voor Christus)
- de Bronstijd (3.500 tot 800 jaar voor Christus)
- de IJzertijd (800 tot 57 voor Christus)
- de Romeinse periode (57 voor tot 275 na Christus)
- de laat-Romeinse periode (275 tot 476 na Christus)

Volgende activiteit van Sint-Guthago op zondag 22 maart 2020

Op zondag 22 maart 2020 vindt om 10.00 u. de lezing “De tredkranen in de Lage Landen”, door Dirk Anthierens plaats. Deze lezing gaat door in Museum Sincfala te Heist. Meer details over deze activiteit volgen in de Tijdingen van maart 2020.

*Gemeenteschool Heist, 1907, Pannenstraat, nu Museum Sincfala
Prentbriefkaart, poststempel: 25/07/1907
Vervaardiger: Wilhelm Hoffmann, Dresden (D)
© Museum Sincfala*

www.guthago.net